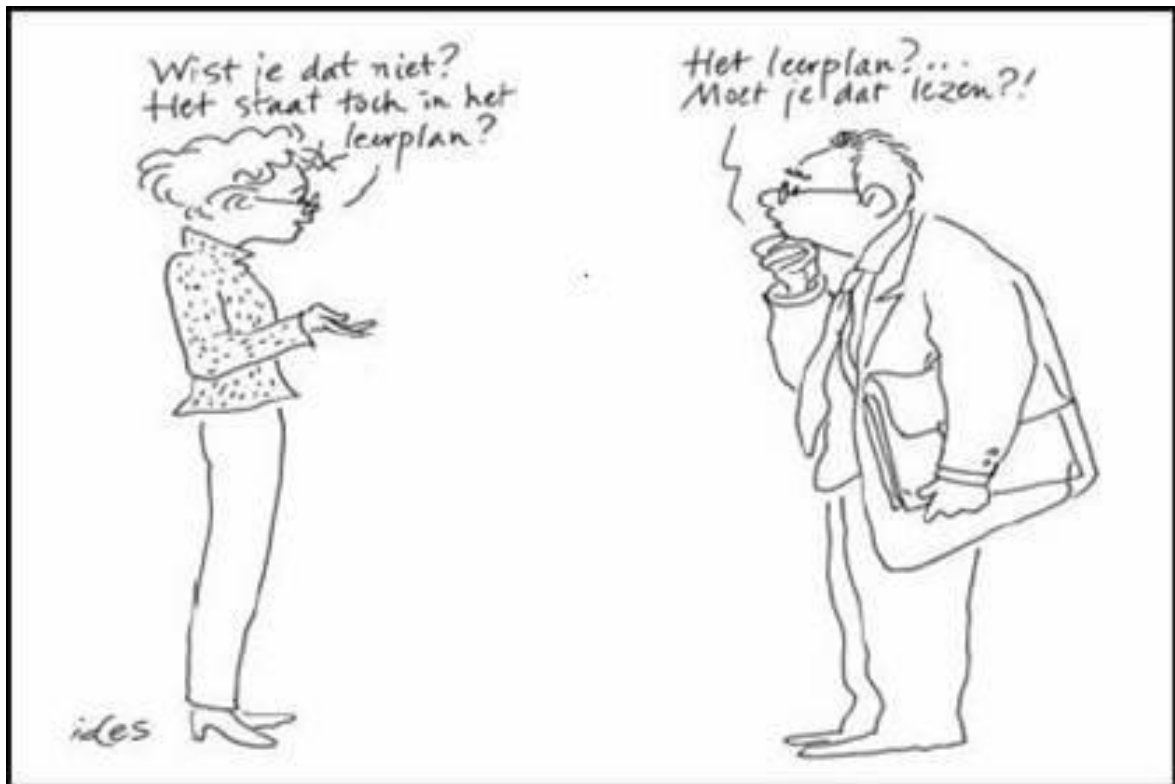

LEERPLANKADER VAKROUTE

Geactualiseerde versie 23 juli 2013

Inhoudsopgave

LEERPLANKADER VAKROUTE	1
1 INLEIDING	3
2 DE JONGERE.....	5
2.1 DOELGROEP VAKROUTE	5
2.2 WETTELIJKE TOELATINGSEISEN	5
3 LEERDOELEN EN LEERINHOUD	6
3.1 DE DOELEN EN INHOUD VAN DE VAKROUTE	6
Leerdoelen beroepsontwikkeling	6
Leerdoelen persoonlijke groei.....	6
Leerdoelen burgerschapsvorming.....	7
3.2 WETTELIJKE KADERS LEERDOELEN EN LEERINHOUD	7
Kerndoelen onderbouw vmbo.....	7
Huidige examenprogramma's vmbo.....	7
Vernieuwing beroepsgerichte examenprogramma's vmbo	8
Leerdoelen in het mbo: kwalificatiedossiers	8
Ontwikkelingen in de kwalificatiedossiers.....	8
Relevantie mbo-opleidingsdomeinen voor de Vakroute	9
Referentieniveaus Taal en Rekenen.....	9
3.3 RELATIE LEERMIDDELEN VAKROUTE EN LEERDOELEN VMBO - MBO	10
4 BEOORDELEN EN KWALIFICEREN.....	11
4.1 BEOORDELEN IN DE VAKROUTE.....	11
De juniorproef.....	11
4.2 BEOORDELEN EN EXAMINEREN IN HET VMBO	12
Programma van Toetsing en Afsluiting vmbo.....	12
Schoolexamendeel vmbo	12
Centraal examen vmbo.....	13
4.3 EXAMINEREN EN DIPLOMEREN IN HET MBO	13
5 LEERACTIVITEITEN	14
5.1 HOE LEREN JONGEREN IN DE VAKROUTE?	14
5.2 PRAKTIJKLEREN IN HET VAKCOLLEGE	15
6 TIJD - ONDERWIJSTIJD.....	17
6.1 JAARBOOM VAKROUTE.....	17
6.2 DUUR EN ONDERWIJSTIJD VAKROUTE.....	18
6.3 WETTELIJKE KADERS ONDERWIJSTIJD	18
Urennorm vmbo.....	18
Urennorm mbo	18
Geen voorgeschreven lessentabellen in vmbo en mbo	19
7 BRONNEN EN MATERIALEN.....	20
7.1 LEERMIDDELEN VAKROUTE.....	20
7.2 WETTELIJKE EISEN LEERMIDDELEN.....	20
8 BEGELEIDING EN GROEPERINGSVORMEN.....	21
8.1 VERTICAAL TEAM	21
8.2 PROFIEL VAKCOLLEGE DOCENTEN	21
8.3 WETTELIJKE EISEN BEVOEGDHEID EN BEKWAAMHEID ONDERWIJSGEVEND PERSONEEL.....	22
8.4 EISEN, ROLLEN EN TAKEN BIJ BEROEPSPRAKTIJKVORMING MBO	22
BPV-protocol.....	22
8.5 GROEPERINGSVORMEN	24
9 LEEROMGEVING.....	25
9.1 VAKROUTE IS LEREN VAN EN IN DE BEROEPSPRAKTIJK	25

9.2 WET- EN REGELGEVING LEEROMGEVING.....	25
Besluit samenwerking vo-bve.....	25
Leeromgeving in het mbo	25
BIBLIOGRAFIE.....	26
OVERZICHT AFKORTINGEN.....	26

1 Inleiding

Een Vakcollege is een vmbo-instelling die conform de door Vakcollege Groep geformuleerde onderwijsvisie en kernwaarden in nauwe samenwerking met een mbo-instelling en met erkende leerbedrijven een leertraject aanbiedt dat leidt naar mbo niveau 2, 3 of 4. Dit leertraject noemen we de Vakroute.

Dit leerplankader heeft tot doel inzicht te geven in de onderwijskundige uitgangspunten van de Vakroute en de geldende wet- en regelgeving. Samen vormen die het kader voor het ontwikkelen van een leerplan voor de Vakroute.

Een leerplan kan worden opgevat als een samenspel van verschillende factoren. Van den Akker (2003) laat in een curriculair spinnenweb zien dat het leerplan een samenhangend geheel is van verschillende factoren, waarbij de balans tussen de factoren van groot belang is.

AFBEELDING 1: CURRICULAIR SPINNENWEB¹

Elk leerplanaspect van het curriculaire spinnenweb werpt een eigen kernvraag op met betrekking tot het onderwijzen en leren van jongeren:

Element:	kernvraag:
jongere	Wie leert er?
leerdoelen	Waar leren zij voor?
leerinhouden	Wat leren ze?
beoordelen & kwalificeren	Hoe wordt hun leren en de opbrengst daarvan getoetst? Zowel kwalificerend (summatief) als ontwikkelingsgericht (formatief)
leeractiviteiten	Hoe leren ze?
tijd	Wanneer leren ze?
bronnen & materialen	Waarmee leren de jongeren?
begeleiding	Wie hebben welke rol bij opleiden en begeleiden?
groepeeringsvormen	Met wie leren zij?
leeromgeving	Waar leren ze?

Het leerplankader is opgebouwd aan de hand van de elementen van het spinnenweb. Als bijlagen zijn opgenomen een overzicht met afkortingen, plus een bibliografie.

¹ Dit curriculaire spinnenweb is afgeleid van het model uit Akker, J. van den (2003). Curriculum Perspectives: An introduction. In: J. van den Akker, W. Kuiper & U. Hameyer (eds.) (2003), Curriculum landscapes and trends (pp. 29-44). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Het leerplankader is in de eerste plaats bedoeld voor degenen die zich binnen een Vakcollege bezig houden met de het opstellen van het leerplan voor en de inrichting van de Vakroute .
Daarnaast is het ook relevant voor wie meer wil weten over:

- wat kenmerkend is voor de Vakroute
- wet- en regelgeving vmbo en mbo, inclusief actuele ontwikkelingen
- wat belangrijke onderwerpen zijn in de samenwerking vmbo, mbo en werkveld
- overeenkomsten en verschillen tussen de Vakroute Techniek en de Vakroute Mens & Dienstverleners.

De Jongere

Vakcollege Groep spreekt over jongeren. De jongeren in het voortgezet onderwijs worden in de wet benoemd als leerling, in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), de wet voor het mbo, als deelnemers of studenten.

Doelgroep Vakroute

De Vakroute is gericht op jongeren met vmbo-advies. Jongeren met een praktische leerstijl, die graag actief bezig zijn. Afhankelijk van de talenten van de jongeren leidt de Vakroute tot een mbo-diploma op niveau 2, 3 of 4. Om die reden is de Vakroute zowel geschikt voor jongeren bij wie de basisberoepsgerichte of kaderberoepsgerichte leerweg het beste aansluit, als voor praktische ingestelde jongeren die voor wat betreft cognitieve capaciteiten de gemengde leerweg (GL) of theoretische leerweg (TL) in het vmbo aankunnen.

Vakroute Techniek is er voor jongeren die 'iets willen met techniek' op het terrein van:

- Bouwen, Wonen & Interieur
- Produceren, Installeren & Energie
- Mobiliteit & Transport

Vakroute Mens & Dienstverlening voor jongeren die 'iets willen met mensen' in:

- Zorg & Welzijn
- Commerciële Dienstverlening
- Facilitaire Dienstverlening
- Uiterlijke Verzorging
- Veiligheid & Sport
- Toerisme & Recreatie

Wettelijke toelatingseisen

In het vmbo mogen leerlingen met een vmbo-advies niet geweigerd worden (passend onderwijs).

Voor het mbo is de wettelijke eis als volgt (voor zover het instroom vanuit het vmbo betreft):
Niveau 2 mbo (: diploma van basisberoepsgerichte-, kaderberoepsgerichte-, gemengde- of theoretische leerweg.

Niveau 3 en 4 (m.u.v. specialistenopleiding op niveau 4²): diploma van kaderberoepsgerichte-, gemengde of theoretische leerweg.

NB: Mbo-instellingen mogen hiervan afwijken. Met uitzondering van de instroomeis die per 1 januari 2013 is ingegaan voor niveau 2. Voorheen was instroom naar niveau 2 drempelloos.

² Mbo niveau 4 kent twee varianten: de middenkaderopleiding (meestal 3 jaar) en de specialistenopleiding (meestal 1 jaar). Voor de specialistenopleiding is een diploma mbo niveau 3 nodig voor hetzelfde beroep of dezelfde richting.

Leerdoelen en leerinhoud

De doelen en inhoud van de Vakroute

De Vakroute is een opleiding gericht op het behalen van een vmbo- én mbo-diploma op niveau 2, 3 of 4 in een beroepsrichting met goede loopbaanperspectieven.

De leerinhouden worden in de Vakroute vormgegeven via drie doorlopende ontwikkellijnen die onderling samenhangen:

- Beroepsontwikkeling (beroepsmatige competenties)
- Persoonlijke groei (leer- en loopbaancompetenties)
- Burgerschapsvorming (burgerschapscompetenties)

In de eerste drie leerjaren gebeurt dit door onderwijs aan te bieden in het leergebied Techniek & Vakmanschap (T&V) dan wel Mens & Dienstverleners (M&D). Tenminste 30% van de totale onderwijstijd wordt besteed aan het leergebied T&V of M&D.

Jongeren ontdekken en ervaren zo vanaf leerjaar 1 waar hun talenten en belangstelling liggen en kiezen het beroepsgerichte vmbo examenprogramma dat het beste aansluit. Vanaf leerjaar 3 lopen jongeren stage, doen ze een juniorproef en kiezen ze een beroepsrichting die hen past en die een goede kans op werk biedt. In die richting leren de jongere verder voor een mbo-diploma. Na 5, 5 of 7 jaar zijn ze klaar voor een beroep op mbo-niveau 2, 3 en/of 4.

Daarnaast krijgen de jongeren de mogelijkheid vanaf leerjaar 3 extra certificaten te behalen die inzichtelijk maken wat zij kennen en kunnen en die hun inzetbaarheid in de beroepspraktijk verhogen, zowel tijdens stages, beroepspraktijkvorming, als na afloop van de Vakroute.

Leerdoelen beroepsontwikkeling

Doelen van deze ontwikkellijijn zijn dat de jongere:

- Geboeid wordt vakmanschap / professioneel werken
- Een beroep in de richting Techniek of Mens & Dienstverleners wil gaan uitoefenen (tijdens stage en daarna)
- Zich wil specialiseren in een bepaalde beroepsrichting die arbeidsmarkt relevant is.

Het Vakcollege geeft dit als volgt vorm:

- Authentiek, betekenisvol, eigentijds, theorie just in time
- Zelfontdekkend leren
- Ervaringsgerichte loopbaanoriëntatie (al vanaf leerjaar 1)
- Met behulp van de lesbrieven
- Werkplekleren vanaf leerjaar 3
- Juniorproef
- Aandacht voor beroepscompetenties uit relevante mbo-opleidingsdomeinen

Leerdoelen persoonlijke groei

Delen van deze ontwikkellijijn zijn dat jongeren ontdekken en ervaren:

- Wat zij kunnen
- Wat zij willen en waarom
- Waar zij willen werken
- Wat zij moeten doen om dit te bereiken
- Wie daarbij kan helpen.

Het Vakcollege geeft dit vorm door:

- Ervaringsgerichte loopbaanoriëntatie
- Reflectie
- Begeleiding

- Leerresultaten inzichtelijk maken (bijvoorbeeld via portfolio)
- Lesbrieven
- Samenwerking AVO vakken
- Beoordeling formatief en summatief

Leerdoelen burgerschapsvorming

Doelen van deze ontwikkellijn zijn dat de jongere in staat is om:

- Te functioneren op de arbeidsmarkt
- Zich aan te passen aan bedrijfsregels
- Een collegiale houding aan te nemen
- Om te gaan met ethische dilemma's

Het Vakcollege geeft dit vorm door:

- Samenwerking werkveld (bedrijven en instellingen)
- Toename van binnenschools naar buitenschools leren gaandeweg de Vakroute
- Lesbrieven
- Werkplekleren vanaf leerjaar 3.

Wettelijke kaders leerdoelen en leerinhoud

Voor het vmbo en in het mbo is voorgeschreven WAT geleerd moet worden, niet hoe. De eindtermen in het vmbo en de kwalificatiedossiers in het mbo bieden ruimte om de onderwijsinhoud regionaal of branchespecifiek in te kleuren.

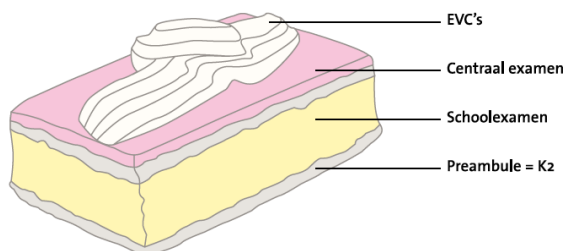
Kerdoelen onderbouw vmbo

In de onderbouw van het voortgezet onderwijs zijn per 1 augustus 2006, 58 globaal geformuleerde kerndoelen van kracht ([download](#)). Deze zijn geordend in zeven leergebieden: Nederlands, Engels, wiskunde, mens en natuur, mens en maatschappij, kunst en cultuur, bewegen en sport. Scholen hebben daarmee de ruimte gekregen om zelf inhoudelijke keuzes te maken in het onderwijsprogramma voor leerlingen.

Voor de kaderberoepsgerichte leerweg is een tweede moderne vreemde taal verplicht (artikel 26n van het inrichtingenbesluit WVO beschrijft de uitzonderingen hierop). De kerndoelen voor de tweede moderne vreemde taal worden afgeleid van Engels.

Huidige examenprogramma's vmbo

Alle examenprogramma's zijn globaal geformuleerd. Het gevolg hiervan is dat er, voor het gedeelte dat wordt afgesloten met een schoolexamen, veel ruimte is gekomen. Dit biedt ruimte voor een eigen invulling van dat programmadeel door de school. Met deze eigen invulling is het mogelijk om bijvoorbeeld individuele leerroutes vorm te geven en maatwerk te leveren. De geglobaliseerde eindtermen worden vergeleken met een tompouce.

- a) De bodem staat in alle programma's symbool voor het leggen van een goede basis in de vorm van de preambule en kerndeel 2. Deze laag is hard en noodzakelijk, zonder bodem is er aan een tompouce geen vorm te geven. Met andere woorden: de leerling heeft alle vaardigheden uit de preambule en het kerndeel 2 van ieder programma nodig om alle andere exameneenheden te leren beheersen.

- b) De vulling zijn de exameneenheden die deel uitmaken van het schoolexamen van het programma kunnen gezien worden als de vulling van de tompouce. Deze exameneenheden zijn zo zacht als room. Dat wil zeggen dat scholen (en leerlingen) eigen keuzes kunnen maken en de opleiding deels zelf kunnen vullen. Of de vulling de kleur en smaak houdt van het gekozen programma, of het een dikke of dunne laag wordt, ligt aan de keuzevrijheid van de leerling en/of de school. Deze ruimte wordt geboden met de invoering van de globaal geformuleerde examenprogramma's.
- c) De bovenlaag symboliseert de exameneenheden die deel uitmaken van het centraal examen (CE-deel). De inhoud voor het centraal examen ligt vast. Iedere leerling rondt zijn vmbo-schoolloopbaan af binnen een bepaald programma.
- d) Het glazuur geeft kleur aan de afronding van de opleiding, het diploma.
- e) De slagroomtoef is alles wat de leerling buiten het programma waarin hij examen heeft gedaan, inbrengt óf doet is extra: extra lekker en feestelijk, en wordt gesymboliseerd door de slagroom op de tompouce: lekker maar niet echt nodig. (SLO, 2008)

Vernieuwing beroepsgerichte examenprogramma's vmbo

Voorjaar 2013 zijn concepten van de nieuwe beroepsgerichte vmbo examenprogramma's opgeleverd. In schooljaar 2013-2014 wordt hiermee geëxperimenteerd. Hieraan neemt ook een aantal Vakcolleges deel. Actuele informatie over de vernieuwing van de examenprogramma's is te vinden op <http://www.vernieuwingvmbo.nl/>.

In het najaar van 2013 organiseert de Vakcollege Groep informatiebijeenkomsten en wordt in samenwerking met SLO gewerkt aan de vertaling van de examenprogramma's in het onderwijsprogramma van de Vakroute.

Leerdoelen in het mbo: kwalificatiedossiers

Leerdoelen dienen afgeleid te worden van de eisen in het kwalificatiedossier. In de kwalificatiedossiers zijn de leerdoelen verwoord in termen van kerntaken met onderliggende werkprocessen en prestatie-indicatoren en eisen t.a.v. loopbaan en burgerschap, Nederlands, rekenen en soms ook Engels en/of een andere vreemde taal.

De geldende kwalificatiedossiers zijn te vinden op <http://www.kwalificatiesmbo.nl>.

Ontwikkelingen in de kwalificatiedossiers

Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB, voorheen COLO) heeft in 2011 de opdracht gekregen van het ministerie van OCW om te komen tot een herziene kwalificatiestructuur in het mbo met substantieel minder kwalificatiedossiers / diploma-uitstromen. Vooruitlopend daar op is SBB gevraagd een advies te geven aan OCW voor een nieuw format voor kwalificatiedossiers en het toetsingskader daarvoor, op grond van de eisen die OCW al heeft geformuleerd:

- a) Kwalificaties mogen in de toekomst niet meer aan elkaar gelinkt worden, dat wil zeggen dat iemand die een niveau 3 opleiding wil volgen, niet verplicht mag worden eerst de niveau 2 opleiding te doen.
- b) Kwalificaties op niveau 2 en 3 moeten vooral gericht zijn op uitstroom naar de arbeidsmarkt. Kwalificaties op niveau 4 (middenkaderopleidingen) moeten daarnaast ook aansluiten op verwante richtingen in het HBO.
- c) Kwalificaties moeten voortbouwen op verwante examenprogramma's in het vmbo.
- d) Kwalificaties zijn voorzien van een EQF-niveau (European Qualifications Framework), waarbij de standaardindeling van najaar 2011 wordt gevolgd. Achterliggend doel is dat verschillende kwalificaties op dezelfde niveaus ook tot een zelfde niveau van 'leerresultaten' leiden.
- e) Kwalificaties mogen nooit in tegenspraak zijn met wettelijke beroepsvereisten. Kenniscentra verwerken deze beroepsvereisten in de kwalificaties. Vakdepartementen beoordelen of kenniscentra dit goed hebben gedaan.
- f) Kwalificaties voldoen aan de referentieniveaus op het gebied van Nederlands, rekenen, Engels en burgerschap. Deze referentieniveaus zijn op heldere wijze in de kwalificaties opgenomen.

Sinds voorjaar 2013 worden de concept kwalificatiedossiers beoordeeld en getest door deskundigen uit werkveld en onderwijs. Op grond daarvan worden het format en/of de kwalificatiedossiers aangepast.

Via de volgende link is een overzicht te vinden van de concept herziene kwalificatiestructuur. <http://www.kwalificatiesmbo.nl/nieuws/items/71.html>. Deze wordt (eventueel bijgesteld) naar verwachting in februari 2014 definitief vastgesteld door de Minister van OCW.

De mbo-instellingen kunnen de herziene kwalificatiedossiers op vrijwillige basis per 1 augustus 2015 invoeren. 1 augustus 2016 is de verplichte invoeringsdatum.

Ontwikkelingen in het werkveld en in wet- en regelgeving kunnen ook daarna jaarlijks leiden tot gewijzigde kwalificatiedossiers. Publicatie van gewijzigde kwalificatiedossiers gebeurt doorgaans in februari/maart plaats, na goedkeuring door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Relevantie mbo-opleidingsdomeinen voor de Vakroute

De kwalificatiestructuur in het mbo is onverdeeld in een zestien opleidingsdomeinen. Ieder domein bestaat uit meerdere kwalificatiedossiers, en de meeste kwalificatiedossiers bestaan uit meerdere onderling verwante kwalificaties (diploma-uitstromen) op niveau 2, 3 en/of 4.

Hieronder een overzicht van de mbo opleidingsdomeinen die relevant zijn voor de Vakroute Techniek of Vakroute Mens & Dienstverleners.

Niet iedere mbo-instelling biedt alle domeinen of kwalificaties aan. En als een opleidingsdomein relevant is voor de Vakroute geldt dat niet automatisch voor alle kwalificatiedossiers/kwalificaties binnen dat domein.

Bij de Vakroute Techniek ligt het accent op technisch-handvaardige beroepen en bij de Vakroute Mens & Dienstverleners op beroepen waarin het werken met mensen centraal staat.

Nummer en naam mbo-opleidingsdomein	Vakroute Techniek	Vakroute Mens & Dienstverleners
1. Bouw en infra	X	
2. Afbouw, hout en onderhoud	X	
3. Techniek en procesindustrie	X	
4. Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	X	
5. Media en vormgeving		
6. Informatie en communicatietechnologie		
7. Mobiliteit en voertuigen	X	
8. Transport, scheepvaart en logistiek	(X)	
9. Handel en ondernemerschap		X
10. Economie en administratie		X
11. Veiligheid en sport		X
12. Uiterlijke verzorging		X
13. Horeca en bakkerij		X
14. Toerisme en recreatie		X
15. Zorg en welzijn		X
16. Voedsel, natuur en leefomgeving		

Referentieniveaus Taal en Rekenen

De laatste jaren is er in Nederland veel aandacht voor Taal en Rekenen in het onderwijs.

Met het oog op een doorlopende leerlijn zijn er zogenoemde referentiekaders met referentieniveaus ontwikkeld.

In het algemeen geldt:

- 1 F = eind basisschool
- 2 F = eind vmbo / mbo niveau 2 en 3 = algemeen maatschappelijk niveau
- 3 F = eind havo / mbo niveau 4
- 4 F = eind vwo

In sommige mbo opleidingen op niveau 3 kan het referentieniveau hoger liggen dan het algemeen maatschappelijk niveau. Het gaat dan vaak om opleidingen voor beroepen waarin taal of rekenen tot de kern van de beroepsbeoefening behoort.

Meer informatie over de referentiekaders Taal en Rekenen is te vinden via <http://www.taalenrekenen.nl/>.

Relatie leermiddelen Vakroute en leerdoelen vmbo - mbo

Bij de leermiddelen van Techniek & Vakmanschap en Mens & Dienstverleners is de relatie zichtbaar gemaakt tussen de inhoud van de lesbrieven en de leerdoelen in het vmbo en het mbo. Het gaat dan om de kerndoelen onderbouw vmbo, eindtermen en examenprogramma's vmbo, opleidingsdomeinen en/of kwalificatiedossiers mbo en de taal- en rekentaken volgens de referentiekaders.

Beoordelen en kwalificeren

Beoordelen in de Vakroute

Een doorlopend leertraject vmbo-mbo als de Vakroute, vraagt ook om een visie op beoordeling.

Doel en inhoud beoordelen

Binnen het Vakcollege wordt niet alleen kwalificerend (summatief) beoordeeld, maar ook ontwikkelingsgericht (formatief).

Ontwikkelingsgerichte beoordeling is het monitoren van de voortgang van het leerproces in de drie ontwikkellijnen van het Vakcollege: beroepsontwikkeling, persoonlijke groei en burgerschapsvorming. Kwalificerende beoordeling is de waardering in relatie tot de wettelijk vastgestelde kerndoelen en eindexameneisen (vmbo en mbo) en extra (branche)certificaat (VCA, EHBO).

Tijdstip beoordelen

Doorlopend, vanaf leerjaar 1.

Beoordelingsinstrumenten

Vakcolleges kunnen gebruik maken van beoordelingsinstrumenten die door de Vakcollege Groep zijn en nog worden ontwikkeld.

- Lesbrieven behorende bij T&V of M&D: evaluatieformulieren voor jongeren en docenten
- Juniorproef ontwikkeld door Vakcollege Groep of juniorproef die op grond van criteria/kaders van Vakcollege Groep door Vakcollege is ontwikkeld (zie ook paragraaf over de juniorproef)
- Vakevent (leerjaar 2)
- Werkplekleren: evaluatieformulieren voor jongeren, docenten en leermeesters/praktijkopleiders.

Beoordelaars

Binnen het Vakcollege wordt zoveel mogelijk gewerkt met meerdere beoordelaars. Buiten wat wettelijk verplicht is, gaat het dan om de volgende actoren:

- Medeleerlingen hebben rol bij ontwikkelingsgerichte beoordeling, ook leerlingen uit hogere leerjaren, en op onderdelen leerlingen Vakcollege Techniek en Vakcollege Zorg elkaar laten beoordelen.
- Degenen voor wie een (praktijk) opdracht wordt uitgevoerd. (leerbedrijf/klant/cliënt/ouders/klasgenoten) hebben rol bij ontwikkelingsgerichte beoordeling.
- Uiterlijk vanaf leerjaar 3 hebben ook mbo-docenten en beroepspraktijk een rol bij het beoordelen. Bij voorkeur ook bij de kwalificerende beoordeling.

Uitvoeringslocatie beoordeling

Van binnenschools naar buitenschools:

- Leerjaar 1 en 2: in eigen schoolgebouw en waar mogelijk in de beroepspraktijk (praktijkopdrachten).
- Junior proef: in (gesimuleerde) beroepspraktijk of op ROC.
- Werkplekleren: in beroepspraktijk.

De juniorproef

Via een juniorproef kan jongere laten zien wat hij/zij geleerd heeft binnen T&V/M&D in relatie tot:

- eindtermen/beroepsgerichte examenprogramma's vmbo op het niveau waarin de jongere examen gaat doen
- het stagebekwaam zijn voor de beroepsvoorbereidende stage
- competenties die relevant zijn voor het mbo opleidingsdomein waarin de jongere zijn/haar leertraject wil vervolgen
- het 'extra' wat jongeren in het Vakcollege kunnen t.o.v. het reguliere vmbo, denk aan vaardigheden, competenties die aansluiten bij actuele trends en ontwikkelingen in het werkveld die (nog) geen onderdeel uitmaken van eindtermen vmbo.

Status juniorproef

- De juniorproef is geen kant-en-klaar exameninstrument.
- Het Vakcollege kan een extra, d.w.z. kwalificerende, status geven aan de juniorproef door deze een plek te geven in het Programma voor Toetsing en Afsluiting (PTA).
- Iedere jongere in het Vakcollege doorloopt minimaal 1 juniorproef.

Tijdstip juniorproef

Tussen beroepsoriënterende en beroepsvoorbereidende stage, of op een ander moment wanneer de jongere daar rijp voor is.

Beoordelen en examineren in het vmbo

Programma van Toetsing en Afsluiting vmbo

Een Vakcollege werkt vanaf leerjaar 1 of 2 aan de invulling van het programma van toetsing en afsluiting.

In het licht van het examenprogramma moet een school een Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) opstellen. Een programma voor toetsing en afsluiting wordt gemaakt voor drie doelgroepen:

- a) Leerlingen en ouders: inzicht geven in de inhoud, aard en planning van de toetsing in de verschillende vakken/programma's.
- b) De school: vastleggen en bewaken hoe en wat er wordt getoetst ten behoeve van docenten, schoolleiding en administratie.
- c) Inspectie van het Onderwijs: toezicht houden op de uitvoering van de regelgeving door de school.

Het programma van toetsing en afsluiting is een onderdeel van het examenreglement dat een vo-school opstelt.

Schoolexamendeel vmbo

De juridische kaders voor het schoolexamen staan beschreven in het Eindexamenbesluit. De artikelen 31 tot en met 35 van het Eindexamenbesluit hebben betrekking op de regeling van het eindexamen en schrijven de regels en procedures voor rondom de gang van zaken bij het eindexamen en het schoolexamen.

Het Eindexamenbesluit verplicht de school elk jaar een examenreglement en een PTA uit te werken. In het examenreglement doet de school in elk geval uitspraken over:

- de maatregelen bij onregelmatigheden en de toepassing ervan;
- de regels over de organisatie van het eindexamen;
- de gang van zaken tijdens het eindexamen;
- de herkansing van het schoolexamen en wanneer herkansing mogelijk is;
- de samenstelling en het adres van de commissie van beroep.

Het PTA heeft in elk geval betrekking op:

- de onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen;
- de inhoud van het schoolexamen;
- de wijze waarop het schoolexamen plaatsvindt;
- de tijdvakken waarbinnen de toetsen van het schoolexamen beginnen;
- de herkansing en de wijze van herkansing van het schoolexamen;
- de regels waarop het cijfer voor het schoolexamen tot stand komt.

Zowel het examenreglement als het PTA worden voor 1 oktober opgestuurd naar de Inspectie van het Onderwijs die toeziet op de kwaliteit van de examens. Bij de uitvoering van het toezicht maakt de Inspectie (2009a) gebruik van het Toezichtkader.

In het domein Kwaliteitszorg van het Toezichtkader 2009 gaat het om de beantwoording van de vraag in hoeverre de school systematisch zorgt voor behoud of verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.

Twee indicatoren van dat domein hebben betrekking op het schoolexamen:

- de school waarborgt de kwaliteit van het schoolexamen en van andere toetsinstrumenten;
- de school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.

Centraal examen vmbo

Binnen de huidige wet- en regelgeving (artikel 37a van het eindexamenbesluit) is het mogelijk om een of meer eindexamenvakken (maar niet alle eindexamenvakken) in leerjaar 3 af te sluiten. Ook in dat geval is er per vak één herkansing mogelijk. Naar keuze kan deze herkansing in leerjaar 3 of in leerjaar 4 plaatsvinden.

Afsluiten op een hoger niveau (Artikel 10b, lid 9 WVO)

De school kan leerlingen de mogelijkheid bieden om één of meer vakken op een hoger niveau (ook havo en vwo-niveau) te volgen en af te sluiten in plaats van het overeenkomstige vak uit de eigen leerweg. Leerlingen doen éénmaal centraal examen (plus eventueel herkansing) voor het betreffende vak. Dit betekent bijvoorbeeld dat een leerling die het examen op kaderniveau niet haalt, daarna niet alsnog op basisniveau examen mag doen.

Het diploma wordt bepaald door de vakken van het laagste niveau. Vakken die op een hoger niveau zijn afgesloten worden vermeld op de cijferlijst. Een leerling die dus alle vakken op één na op het kaderberoepsgerichte niveau heeft afgesloten, krijgt een basisberoepsgericht diploma.

Afsluiten van een extra beroepsgericht vak

Het is niet mogelijk een beroepsgericht vak als extra vak af te sluiten in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg. In het vijfde lid sub a. van art. 23 EB is bepaald dat alleen algemene vakken van de eigen leerweg als extra vak deel uit kunnen maken van een eindexamen. Ditzelfde is geregeld in art. 24 lid 4 sub a. voor de kaderberoepsgerichte leerweg. Hoe dit bij de nieuwe examenprogramma's wordt, is nog niet duidelijk.

Examineren en diplomeren in het mbo

Volgens de WEB is de onderwijsinstelling eindverantwoordelijk als het gaat om het examineren en diplomeren. Het gaat daarbij om:

- de onderwijs- en examenregeling (OER) opstellen;
- het examenprogramma vaststellen;
- het examen voorbereiden;
- de examentoetsen afnemen en beoordelen;
- de diploma-uitreiking organiseren.

De kwaliteit van de examens is niet alleen een zaak van mbo-instellingen, maar wordt ook bewaakt door de Inspectie van het Onderwijs. Er zijn landelijke standaarden (kwaliteitsnormen) waar de examens in het mbo aan moeten voldoen (art. 7.4.4. WEB) De Inspectie van het Onderwijs controleert dit. Als blijkt dat de kwaliteit van de examens onvoldoende is, krijgt de school een jaar de tijd om dit te verbeteren.

Per 1 januari 2012 gelden nieuwe landelijke standaarden. Zie:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2011-16683.html>.

Mbo-instellingen mogen in de toekomst (invoeringsdatum nog niet duidelijk) voor examinering van beroepsgerichte vakken alleen nog gebruik maken van examens die voldoen aan een landelijk kwaliteitskeurmerk. Op de website van het Servicepunt examinering mbo vindt u actuele informatie over de beroepsgerichte examinering in het mbo. <http://www.examineringmbo.nl/>.

Voor informatie over de examinering van Taal en Rekenen kunt u terecht bij het Steunpunt Taal en Rekenen mbo: <http://www.steunpuntaalenrekenenmbo.nl/steunpuntmbo/>.

Sinds 1 augustus 2012 worden loopbaan en burgerschap niet meer geëxamineerd. Dit is vervangen door een inspanningsverplichting. De mbo-instelling legt de inspanningseisen van de student vast met in acht neming van de landelijk vastgestelde kwalificatie-eisen. Dit betekent dat het hier niet om kwalificerend maar om ontwikkelingsgericht beoordelen gaat.

Leeractiviteiten

Vanuit de wetgeving voor vmbo en mbo gelden geen verplichtingen t.a.v. het didactisch concept. Om die reden gaat dit hoofdstuk alleen in op wat kenmerkend is voor de Vakroute.

Hoe leren jongeren in de Vakroute?

De Vakroute is geen smalle functietraining, het onderwijs is ingericht op de beroepen van morgen. In het Vakcollege wordt continue aandacht besteed aan de loopbaanoriëntatie van de jongeren door middel van loopbaangesprekken en reflecteren op beroepsgerichte opdrachten, zodat ze in alle fases van het leertraject een bewuste keuze kunnen maken voor de toekomst.

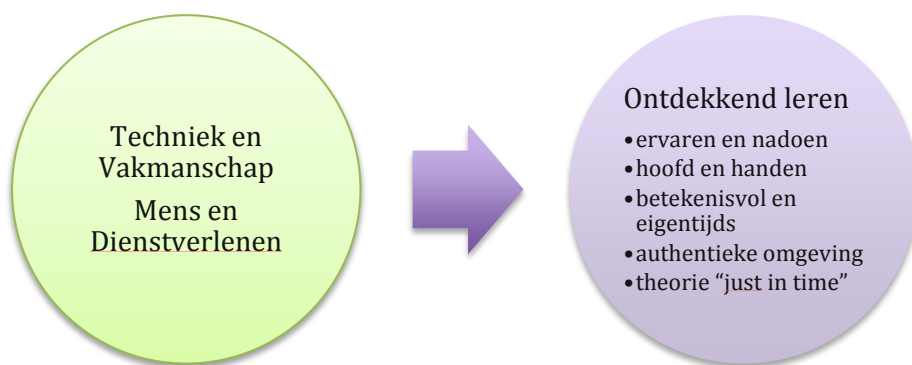
De samenwerking met het werkveld is een essentieel element van de Vakroute. Zij denken mee met het curriculum, bieden experts als rolmodel en stageplaatsen en leerwerkbanen aan.

Daarnaast is er in en om de leergebieden Techniek & Vakmanschap en Mens & Dienstverleners een nauwe samenwerking en afstemming tussen de algemeen vormende vakken en beroepsgerichte vakken om de samenhang van theorie en praktijk gestalte te geven.

In leerjaar 1 tot en met 3 van het Vakcollege gaat het ontdekkend leren gepaard met het ontwikkelen van vaardigheden, kennis en houdingen die nodig zijn bij de oriëntatie/voorbereiding op een beroep. Een Vakcollege stelt elke jongere in leerjaar 3 of 4 in staat een Juniorproef te doorlopen, waarmee zij hun talenten kunnen laten zien.

Ook kunnen jongeren in leerjaar 2 meedoen aan het zogenoemde Vakevent, waarbij teams uit verschillende Vakcolleges met elkaar de strijd aangaan wie een bepaalde beroepsgerichte opdracht het beste uitvoert.

De leermiddelen zijn gericht op (zelf) ontdekkend leren, waarbij de jongere leert door het opdoen van ervaringen, door modeling (imiteren) en in authentieke omgevingen. Het leren moet betekenisvol en eigentijds zijn, waarbij de theorie just in time wordt aangeboden. Deze manier van informatie aanbieden verhoogt de motivatie van de jongere voor de leerstof en zorgt ervoor dat de jongere is geboeid en verbonden blijft aan de techniek of het werken met mensen. Zo kunnen leerprestaties en het leervermogen vergroten.

Gaandeweg de Vakroute verschuift het (zelf)ontdekkend leren naar duaal leren, een vorm van leren waarbij het accent ligt op het leren in de beroepspraktijk.

Praktijkleren in de Vakroute

Op een Vakcollege bereiden jongeren zich voor op de hedendaagse beroepspraktijk. Daarom is het belangrijk dat de jongere leert in een realistische praktijkcontext. Aandacht voor het praktijkleren is dan ook een belangrijk kenmerk van de Vakroute.

Bij het opleiden op een Vakcollege wordt op zo veel mogelijk manieren de praktijk als uitgangspunt genomen voor de vormgeving van het onderwijs. De arbeidsmarkt in de regio heeft (in toekomstperspectief) impact op de toestroom, keuzes en vormgeving van het onderwijs. In strategisch opzicht worden keuzes hiertoe gemaakt in overleg met de drie-eenheid vmbo-mbo-werkveld.

Bedrijven en instellingen uit de regio worden betrokken bij de vormgeving van het onderwijs. In de organisatie van het onderwijs wordt voldoende deskundigheid ingezet om te zorgen dat de actuele beroepsontwikkeling in de onderwijspraktijk wordt aangeboden en aangeleerd.

Het praktijkleren dient meerdere doelen: beroepsoriëntatie, beroepsvoorbereiding en beroepsvorming.

Het praktijkleren kan zowel binnenschools als buitenschools plaatsvinden.

Voorbeelden van binnenschools praktijkleren binnen het Vakcollege zijn:

- simulatieopdrachten
- opdrachten uit de daadwerkelijke beroepspraktijk
- gastlessen door iemand uit de beroepspraktijk
- beroepsgerichte handelingen die in de lesbrieven verweven zijn.

Voorbeelden van buitenschools leren binnen het Vakcollege zijn:

- praktijklessen op locatie
- bedrijfsbezoek
- werkplekleren (stages, werkervaringsbanen of leerwerkbanen).

Onderstaand schema bevat een nadere uitwerking van het praktijkleren in de Vakroute.

Doel	<i>Beroepsoriënterend praktijkleren</i>	<i>Beroepsvoorbereidend praktijkleren</i>	<i>Beroepsvormend praktijkleren</i>
Waar staat de jongere?	De jongere heeft nog geen duidelijke of definitieve keuze gemaakt voor een bepaalde beroepsgroep of beroep. De jongere wil kennismaken met verschillende beroepen.	De jongere heeft al een keuze gemaakt voor een beroep(sgroep) maar het werkplekleren telt nog niet mee voor het behalen van het mbo-diploma.	De jongere heeft een keuze gemaakt voor een beroep en het werkplekleren (de beroepspraktijkvorming) telt mee voor het behalen van het mbo-diploma.
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> - werken aan keuzebekwaamheid - algemene beroepsvaardigheden - beroepshouding - sociaal-emotionele ontwikkeling - kennismaken met algemene eisen die aan een werknemer worden gesteld zoals omgangsvormen en afspraken nakomen 	<ul style="list-style-type: none"> - beroepsvaardigheden, – kennis en –houding - algemene werknemersvaardigheden zoals goede omgangsvormen, nakomen van afspraken en kunnen solliciteren 	Het gaat om het vergroten en verbeteren van de beroepsvaardigheden, -kennis en –houding die horen bij de mbo-kwalificatie die de jongere volgt.
Vorm	<ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsexcursies - gastlessen - (incidentele) opdrachten in en voor beroepspraktijk - werkplekleren in leerjaar 3 	Werkplekleren in leerjaar 3 en leerjaar 4.	Werkplekleren dat voldoet aan de eisen die in het mbo aan beroepspraktijkvorming (BPV) worden gesteld en waarvoor een praktijkovereenkomst is afgesloten
Instrumenten	- <i>Lesbrieven Techniek &</i>	<i>Leermiddelen</i>	

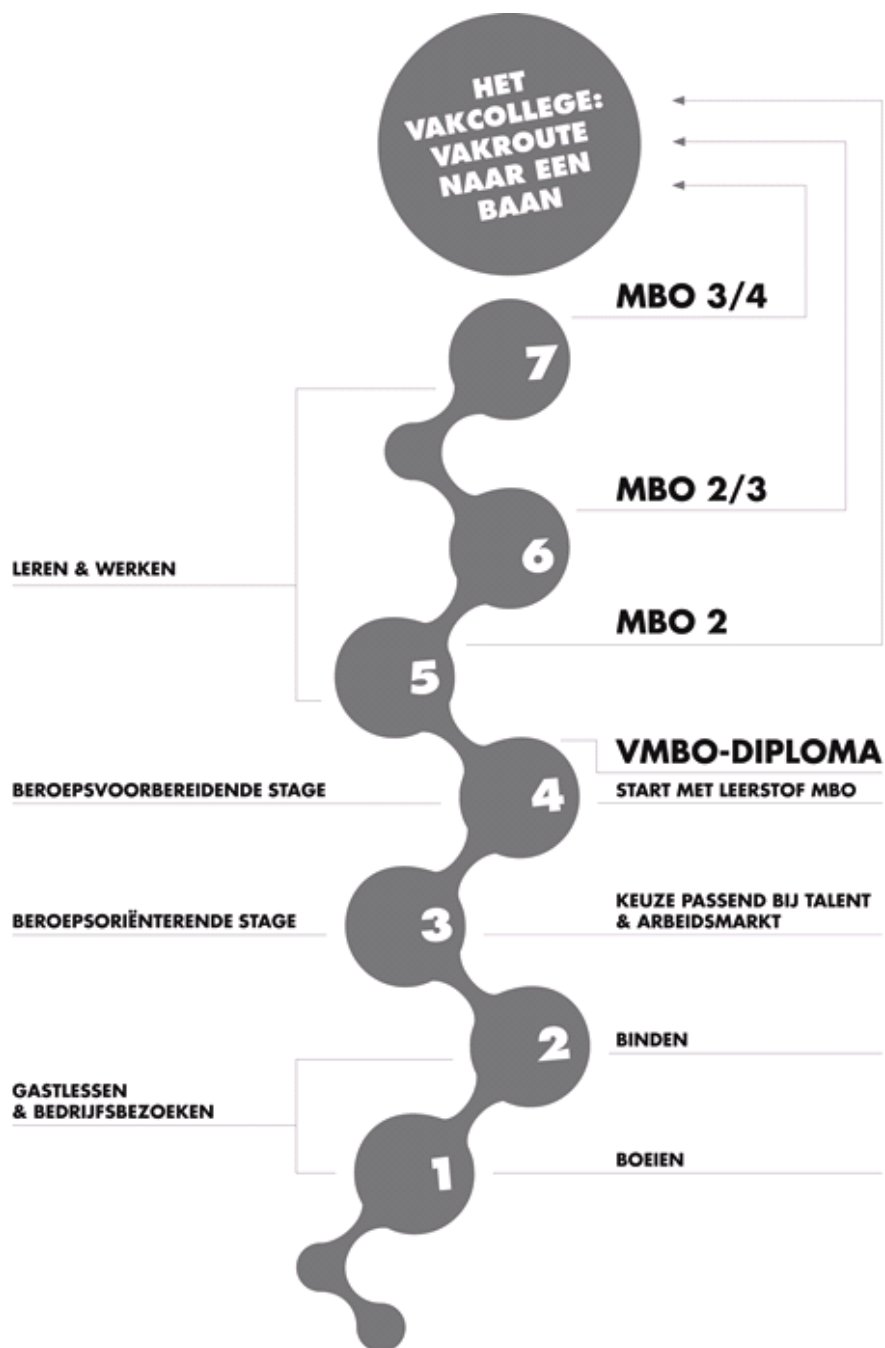
Vakcollege Groep	<i>Vakmanschap en Mens en Dienstverleners (leerjaar 1, 2 en 3):</i> In de lesbrieven zijn praktijkopdrachten, gastlessen en bedrijfsexcursies verwerkt. - <i>Leermiddelen Werkplekklaren leerjaar 3</i>	<i>Werkplekklaren leerjaar 4.</i>	
Begeleiders / beoordelaars	- <i>Onderwijs:</i> docenten T&V / M&D - <i>Beroepspraktijk:</i> stagebegeleiders / leermeesters / praktijkbegeleiders (vanaf leerjaar 3). - <i>Extern:</i> degenen voor wie een praktijkopdracht wordt uitgevoerd (opdrachtgever/ klant/ cliënt)	- <i>Onderwijs:</i> docenten vmbo en bij voorkeur ook docenten mbo - <i>Beroepspraktijk:</i> stagebegeleiders / leermeesters/ praktijkbegeleiders (werkplekklaren leerjaar 4)	- <i>Onderwijs:</i> docenten mbo - <i>Beroepspraktijk:</i> stagebegeleiders / leermeesters/ praktijkbegeleiders erkend leerbedrijf
Uitvoeringslocatie	- op school (beroepspraktijk binnen halen, bijv. gastlessen) en in de - beroepspraktijk (excursies, opdrachten, stage leerjaar 3).	Het werkplekklaren in leerjaar 4 vindt plaats bij een erkend leerbedrijf. Het werkplekklaren in leerjaar 3 bij voorkeur ook.	in een erkend leerbedrijf (in mbo wettelijk verplicht)

Tijd – Onderwijstijd

Jaarboom Vakroute

Vertaald in een jaarboom ziet de Vakroute er als volgt uit:

Duur en onderwijstijd Vakroute

De duur van de Vakroute is in de eerste plaats afhankelijk van wat het beste past bij een jongere en welk mbo-diploma goede loopbaankansen biedt. Door vanaf leerjaar 1 te werken aan zowel beroepsontwikkeling, persoonlijke groei en burgerschapsvorming, en een vloeiende doorloop van vmbo naar mbo te waarborgen, wordt leerwinst behaald. Voor de ene jongere vertaald die leerwinst zich in een diploma op een hoger niveau, voor de andere jongere in versnelling of verbreding.

In leerjaar 1 t/m 3 wordt tenminste 30% van de totale onderwijstijd besteed aan het leergebied Techniek & Vakmanschap of Mens & Dienstverleners.

Een Vakcollege biedt in leerjaar 3 en leerjaar 4 samen minimaal 320 uren van de onderwijstijd aan in de vorm van werkplekleren (buitenschools leren zoals stages, werkervaringsbanen of leerwerkbanen). Een gedeelte van de stage in leerjaar 4 kan eventueel ook na de examinering vmbo worden gevolgd.

In het mbo-deel van de Vakroute volgen de jongeren bij voorkeur de beroepsbegeleidende leerweg binnen het mbo. Bij de Vakroute Techniek is dat meestal in de vorm van vier dagen per week werken en één dag naar school. In de Vakroute Mens & Dienstverleners komen meerdere varianten voor, onder meer vanwege de minimum leeftijd voor werkend leren die in een aantal cao-branches geldt of sterk de voorkeur heeft.

Wettelijke kaders onderwijstijd

Urennorm vmbo

Definitie onderwijstijd in het vmbo:

- Het onderwijs moet onder pedagogisch-didactische verantwoordelijkheid van bekwaam onderwijspersoneel worden uitgevoerd.
- Het onderwijs moet deel uitmaken van het door de school geplande en voor de leerlingen verplichte onderwijsprogramma.
- Het onderwijs moet door een inspirerend en uitdagend karakter bijdragen aan een zinvolle invulling van de totale studielast van leerlingen.

Twee derde van de onderwijstijd in de eerste twee leerjaren moet aan de 58 kerndoelen van de verplichte vakken (het kerncurriculum: Nederlands, Engels, wiskunde, mens en natuur, mens en maatschappij, kunst en cultuur, bewegen en sport) besteed worden. De overige tijd kan door de school zelf worden ingevuld. Mogelijkheden zijn andere vakken of combinaties van vakken, leergebieden, projecten of meer tijd besteden aan de verplichte vakken.

Vmbo scholen bepalen zelf de stageomvang binnen de beroepsgerichte programma's. Stage kan worden aangetekend als onderwijstijd als aan de criteria van onderwijstijd wordt voldaan.

Het minimaal aantal lessen in het voortgezet onderwijs is al jaren onderwerp van (politieke) discussie. De actuele en verwachte wet- en regelgeving over de urennormen is te vinden op de site van het Ministerie van OCW.

Urennorm mbo

Voor het mbo is de nominale opleidingsduur 2 jaar voor niveau 2, 2 of 3 jaar voor niveau 3, en sinds kort 3 jaar voor de meeste middenkaderopleidingen op niveau 4.³ Mbo-instellingen zijn vrij de opleidingsduur te verkorten. Als de opleidingsduur langer is, heeft dit financiële gevolgen voor de school (als het om een bekostigde mbo-instelling gaat) en voor de kosten van de student.

³ De Minister van OCW heeft een aantal mbo-4 middenkaderopleidingen aangewezen met een nominale opleidingsduur van 4 jaar. Mbo niveau 4 kent naast de middenkaderopleiding ook de specialistenopleiding. Voor de specialistenopleiding is een diploma mbo niveau 3 nodig voor hetzelfde beroep of dezelfde richting en duurt gemiddeld 1 jaar.

Voor het mbo geldt per leerjaar een norm van 1600 studiebelastingsuren. Dit is alle tijd die een opleiding kost, dus inclusief opdrachten, huiswerk en dergelijke. Ook voor het deel van de studiebelastingsuren dat wordt ingevuld met het geven van onderwijs op school (zogenoemde begeleide onderwijstijd) en met beroepspraktijkvorming gelden normen. Die normen zijn anders voor de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) dan voor de beroepsopleidende leerweg (BOL). Op de website van de MBO Raad zijn de actuele urennormen te vinden en een servicedocument over onderwijstijd in het mbo: <http://www.mboraad.nl/?dossier/65162/Onderwijstijd.aspx>.

Geen voorgeschreven lessentabellen in vmbo en mbo

Er is geen voorgeschreven lessentabel of adviestabel in het vmbo of het mbo. Er wordt voor geen enkel vak een minimum aantal lesuren voorgeschreven.

Alleen voor het onderwijs in lichamelijke opvoeding gelden in het vmbo verplichtingen. Zo moet Lichamelijke Opvoeding in elk jaar worden gegeven, gespreid over de schoolweken. Het moet gaan om praktische bewegingsactiviteiten. Iedere school moet er zoveel tijd aan besteden, dat wordt voldaan aan de inhoudelijk gestelde eisen van kwaliteit, intensiteit en variëteit. Die eisen zijn opgenomen in kerndoelen en examenprogramma's.⁴

⁴ Tot 1 augustus 2007 gold voor mavo en vbo een minimum aantal lesuren Lichamelijke opvoeding (artikel 23 Inrichtingsbesluit WVO).

Bronnen en materialen

Leermiddelen Vakroute

De leermiddelen die een Vakcollege gebruikt voor de leergebieden Techniek & Vakmanschap en/of Mens & Dienstverleners bestaan voor minimaal 60% uit de door Vakcollege Groep vervaardigde leermiddelen die zijn ontwikkeld vanuit leerdoelen op het gebied van beroepsontwikkeling, persoonlijke groei en burgerschapsvorming.

Hierbij gaat het om:

- Lesbrieven (leerjaar 1 t/m 3)
- Juniorproeven (leerjaar 3)
- Leermiddelen werkplekleren (leerjaar 3 en 4)

In de leermiddelen van de Vakcollege Groep is de relatie gelegd met wettelijke leerdoelen in het vmbo en de kwalificatiestructuur in het mbo.

Denk aan:

- kerndoelen onderbouw vmbo
- eindtermen en examenprogramma's vmbo
- opleidingsdomeinen en kwalificaties mbo
- referentieniveaus Taal & Rekenen.

Wettelijke eisen leermiddelen

De WEB en WVO schrijft voor WAT geleerd wordt, niet HOE en WAARMEE.

Begeleiding en groepeeringsvormen

Verticaal team

De doorlopende leerlijn (programmaliijn, begeleidingslijn en beoordelingslijn) van een Vakcollege wordt binnen het vmbo uitgevoerd door een verticaal team van onderwijsprofessionals. In de fase van het leertraject waarin vmbo en mbo in elkaar overgaan, zijn in het onderwijsteam zowel vmbo als mbo vertegenwoordigd.

Gaandeweg de Vakroute neemt de rol van het leerbedrijf (leerwerkmeester/praktijkopleider) toe bij de begeleiding van de jongere.

Profiel Vakcollege docenten

De Vakcollege Groep heeft een profiel met criteria opgesteld voor Vakcollege docenten. Dit profiel is een richtlijn, geen eis. Belangrijk is dat gekeken wordt vanuit de jongere. Is de docent in staat om maatwerk te geven aan de jongere en is de docent bereid zich in te zetten voor het Vakcollege?

De docenten die werkzaam zijn op het Vakcollege worden geacht vakbekwaam te zijn in de uitoefening van hun werkzaamheden. Er wordt uitgegaan van de docent als professional. De docent bewaakt zelf zijn/haar ontwikkeling en reflecteert op zijn handelen. De docent is geen individualist maar werkt samen in een team. Het onderwijs dient te zijn verbonden met de beroepspraktijk waarin de jongere later terechtkomt. Van de docent wordt verwacht dat hij deze verbinding adequaat weet te realiseren.

Algemene criteria:

- Vakbekwaam (zie wet BIO)
- Stelt de ontwikkeling van jongeren centraal
- Begeleidt en coacht jongeren, d.w.z. hij/zij stimuleert en daagt uit t.b.v. het leerproces
- Differentieert de pedagogische en didactische aanpak met als doel de jongere optimaal te laten ontwikkelen
- Is in staat beroepspraktijk relevante opdrachten te ontwikkelen dan wel in staat met ontwikkelde opdrachten te werken
- Ziet het eigen vak in het geheel van de leerdoelen van de jongeren
- Neemt persoonlijke ontwikkeling ter hand en reflecteert op eigen handelen
- Maakt zichtbaar wat hij/zij toevoegt aan de ontwikkeling van de jongeren
- Creëert een contextrijke en veilige leeromgeving, waarin ook zorgleerlingen optimaal tot hun recht komen.

Specifieke criteria voor docenten 'Techniek & Vakmanschap' en 'Mens & Dienstverleners':

- Ziet talenten bij jongeren en kan deze tot ontwikkeling laten komen
- Werkt samen met collega's en praktijkbegeleiders (inclusief geven en ontvangen van feedback): docent is teamspeler
- Maakt verbinding en onderhoud de relatie met externe partijen (omgevingsgeoriënteerd)
- Staat open voor externe ontwikkelingen in toekomstig beroepenveld van de jongeren (op de hoogte van trends en (technologische) ontwikkelingen)
- Bereidt jongeren optimaal voor op de leerwerkbanen en op de eisen van beoordeling die de jongeren daar tegen gaan komen
- Flexibele instelling en zodoende in staat in te spelen op actuele ontwikkelingen dan wel te anticiperen op nieuwe situaties
- Bedreven in zijn of haar vakgebied.

Specifieke criteria voor avo docenten:

Voor avo docenten gelden in grote lijnen dezelfde bekwaamheden. Van hen wordt tevens verwacht:

- Affiniteit met techniek of beroepen waar het werken met mensen centraal staat.
- Geïnteresseerd in het vakgebied dat gekozen is door de jongeren.
- Hun vak draagt bij aan de ontwikkeling van jongeren richting hun toekomstige beroep, daartoe werkt de docent samen met de docenten beroepsgerichte vakken

Kortom: de docent in het Vakcollege is een teamspeler die verantwoordelijk is voor zijn eigen ontwikkeling. Hij/zij kan competentiegericht onderwijs geven, is omgevingsgericht en leerlinggericht in plaats van methodegericht. Bovendien kan de docent relevante externe ontwikkelingen vertalen naar concreet leeraanbod voor jongeren.

Wettelijke eisen bevoegdheid en bekwaamheid onderwijsgevend personeel

Voor zowel het vmbo als het mbo geldt voor de binnenschoolse begeleiding het besluit bevoegdheids- en bekwaamheidseisen onderwijsgevend personeel

De bekwaamheid tot het geven van onderwijs omvat de volgende competenties (SBL):

- interpersoonlijke competentie;
- pedagogische competentie;
- vakinhoudelijke en didactische competentie;
- organisatorische competentie;
- competentie in het samenwerken met collega's;
- competentie in het samenwerken met de omgeving;
- competentie in reflectie en ontwikkeling.

Soms wordt er op school gewerkt met kernteams voor combinaties van vakken. Dat kan alleen in de eerste twee leerjaren. Voor elk van de met elkaar gecombineerde vakken is een bevoegde leraar aangesteld binnen het kernteam. De vakoverstijgende programmaonderdelen mogen door alle leraren van het team gegeven worden. De werkzaamheden worden altijd verricht onder verantwoordelijkheid van het team.

Soms komt het voor dat er een vak wordt gegeven waarvoor geen lerarenopleiding bestaat. De minister van OCW kan aan een leraar, voor een vak of een programmaonderdeel waarvoor geen lerarenopleiding bestaat, een verklaring afgeven dat hij bij de benoeming als leraar geacht wordt aan de bekwaamheidseisen te voldoen.

Eisen, rollen en taken bij beroepspraktijkvorming mbo

De eisen die de kenniscentra stellen aan leermeesters, praktijkopleiders e.d. zijn verschillend per kenniscentrum. Eventuele bepalingen in de cao's over functie inhoud/-eis leermeesters kunnen gevolgen hebben voor taakverdeling tussen school en leerbedrijf.

BPV-protocol

In 2009 hebben OCW, MBO Raad, Colo (nu SBB), MKB-Nederland en VNO-NCW afspraken gemaakt om de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming (bpv) te garanderen. Dit is vastgelegd in een landelijk protocol. Daarin staat beschreven wat de rollen en taken van mbo-instellingen, leerbedrijven, kenniscentra en studenten zijn voor, tijdens en na de bpv-periode. Op grond van dit algemene protocol zijn vervolgens sectorspecifieke versies of aanvullingen gemaakt. De sectorspecifieke BPV-protocollen zijn te downloaden via de sites van de kenniscentra.

Inhoud algemene BPV-protocol:

- 1) Voorbereiding en matching
 - a) De Onderwijsinstelling:
 - Bereidt de student praktijkgericht voor op de BPV-plaats.
 - Ondersteunt de student bij het zoeken naar een BPV-plaats.

- Zorgt voor goede match tussen student en bedrijf.
 - Zorgt voor bedrijfsoriëntatie, presentatie- en sollicitatievaardigheden.
 - Zorg voor heldere voorlichting voor de start van de BPV-periode over verantwoordelijkheden en verplichtingen van bedrijf en school.
 - Maakt in de arbeidsovereenkomst concrete afspraken met het bedrijf over vorm en inhoud van de BPV, manier en frequentie van de begeleiding, persoonlijk leerprogramma en toetsingsmethoden.
- b) Leerbedrijf
- Is een door het KBB erkend leerbedrijf.
 - Kijkt of de verwachtingen van de student en het bedrijf op elkaar aansluiten.
 - Maakt concrete afspraken met de onderwijsinstelling en de student over vorm, inhoud, begeleiding en beoordeling van de BPV-periode.
 - Legt deze afspraken vast in de praktijkovereenkomst die de onderwijsinstelling levert.
- c) Kenniscentrum
- Zorgt voor voldoende erkende leerbedrijven en werft nieuwe bedrijven op basis van behoefte.
 - Zorgt voor erkenning binnen twee weken.
 - Maakt het aanbod aan leerbedrijven met BPV-plaatsen bekend in het openbaar register en op www.stagemarkt.nl.
 - Ondersteunt het bedrijf zich te profileren in www.stagemarkt.nl.
 - Ondersteunt de onderwijsinstelling in het gebruik van www.stagemarkt.nl en bij de matching van student en leerbedrijf.
- d) Student
- Zoekt informatie op over het bedrijf.
 - Oriënteert zich op branches, beroepen, bedrijven en leermogelijkheden.
 - Weet wat hij wil leren.
 - Is gemotiveerd.
 - Presenteert zich goed aan het bedrijf.
- 2) BPV-periode
- a) Onderwijsinstelling
- Zorgt ervoor dat student en praktijkopleider weten wie het aanspreekpunt in de onderwijsinstelling is en wanneer deze bereikbaar is.
 - Zorgt voor voldoende begeleiding conform de afspraken in de praktijkovereenkomst.
 - Bewaakt de voortgang en de aansluiting van de leerdoelen van de student op de leermogelijkheden in het bedrijf.
 - Zorgt voor een competente en toegewijde BPV-begeleider.
- b) Leerbedrijf
- Zorgt voor de dagelijkse begeleiding en opleiding van de student op de werkvloer.
 - Zorgt voor een gekwalificeerde, gemotiveerde en toegankelijke praktijkopleider.
 - Voert met de student en de BPV-begeleider begeleidings- en voortgangsgesprekken.
- c) Kenniscentrum
- Traint en coacht de praktijkopleider en voorziet deze van adviezen en hulpmiddelen om zijn taak goed uit te kunnen voeren.
 - Stimuleert de gelijkwaardige samenwerkingsrelatie tussen onderwijsinstelling en bedrijf.
 - Voorziet – als nodig- in overleg met de onderwijsinstelling in een vervangende BPV-plaats voor de student.
- d) Student
- Is goed voorbereid en gemotiveerd om aan de BPV te beginnen.
 - Houdt zich aan de afspraken die in de praktijkovereenkomst zijn gemaakt.
 - Volgt instructies van de praktijkopleider op.
 - Koppelt terug aan de BPV-begeleider van de onderwijsinstelling.
- 3) Beoordeling
- a) Onderwijsinstelling
- Zorgt voor objectieve beoordeling van de student.
 - Heeft contact met het bedrijf over de beoordeling van de BPV en de evaluatie van de BPV-periode. De onderwijsinstelling neemt hiertoe het initiatief.
 - Neemt het oordeel van het bedrijf over de BPV van de student mee als onderdeel van de beoordeling.

- Koppelt de beoordeling aan het bedrijf terug.
 - b) Leerbedrijf
 - Beoordeelt de student aan het einde van de BPV-periode op basis van gemaakte afspraken in de praktijkovereenkomst.
 - Heeft contact met de onderwijsinstelling over de BPV-beoordeling van de student.
 - c) Kenniscentrum
 - Traint en coacht de praktijkopleider in valide en objectieve BPV-beoordeling.
 - Voorziet de praktijkopleiders en het bedrijf van adviezen en hulpmiddelen om goed te kunnen beoordelen.
 - d) Student
 - Zorgt dat alle onderdelen van het BPV-programma zijn afgerond en ingeleverd.
- 4) Evaluatie
- Onderwijsinstelling en bedrijf evalueren de BPV-periode met de student.
 - Onderwijsinstelling en bedrijf evalueren hun samenwerking rond de BPV en kijken waar verbetering mogelijk is.
 - Het kenniscentrum beantwoordt de vraag aan de hand van deze evaluaties of het bedrijf met deze praktijkopleider een 'duurzaam' leerbedrijf is.
 - Het kenniscentrum ondersteunt het bedrijf desgewenst bij het opstellen en uitvoeren van een verbeterplan.
 - Het kenniscentrum beëindigt indien nodig de erkenning.

Groeperingsvormen

Jongeren in het Vakcollege leren hoe ze zelfstandig opdrachten kunnen uitvoeren, maar ook hoe ze goed kunnen samenwerken. Daarom wordt in het Vakcollege individueel, in tweetallen en in groepen gewerkt. Deze variatie komt aan bod in de leermiddelen voor Techniek & Vakmanschap en Mens & Dienstverleners.

De wetgeving doet geen uitspraken over groeperingsvormen.

Leeromgeving

Vakroute is leren van en in de beroepspraktijk

Een onderscheidend kenmerk van de Vakroute is dat het leren gaandeweg het leertraject steeds meer in de beroepspraktijk plaatsvindt.

Al vanaf het eerste jaar gaan jongeren op bezoek bij bedrijven en instellingen en krijgen ze gastlessen van werkers uit de beroepspraktijk. Ook voeren ze opdrachten uit waarbij ze met klanten of bezoekers te maken krijgen. Vanaf leerjaar 3 komt het leren in de beroepspraktijk steeds meer centraal te staan, in de vorm van stages, en in het mbo-deel via de beroepspraktijkvorming.

Wet- en regelgeving leeromgeving

Besluit samenwerking vo-bve

Het Besluit samenwerking vo-bve gaat over de mogelijkheden van uitbesteding van leerlingen door scholen voor voortgezet onderwijs. (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2011). Dit besluit maakt vier verschillende routes mogelijk, elk voor een specifieke leerlingengroep. Route 2 (uitbesteden aan een bve-instelling (mbo) kan voor Vakcolleges interessant zijn.

Zie [hier](#) voor de folder van OCW. Op pagina 18 en 19 van deze folder staat route 2 uitgelegd.

Leeromgeving in het mbo

De leerwegen binnen het mbo onderscheiden zich vooral door het verschil in leeromgeving:

1. BOL: beroepsopleidende leerweg
Volgens de WEB bestaat de studieduur van deze leerweg voor ten minste 20% en voor minder dan 60% uit beroepspraktijkvorming in de vorm van stage in een erkend leerbedrijf.
2. BBL: beroepsbegeleidende leerweg
De BBL-student heeft een aanstelling als leerling-werknemer en brengt minimaal 60% van de opleidingstijd in een erkend leerbedrijf door. Voordeel van deze leerweg is dat werknemers al tijdens hun opleiding gevormd worden binnen de organisatie van het leerbedrijf wat inwerktijd scheelt na indiensttreding na diplomering. Voor het werkveld geldt dat er in vergelijking met stagiairs meer invloed uitgeoefend kan worden op de opleidingstrajecten van deelnemers die als leerling-werknemer in dienst zijn.

De kwalificatiedossiers verschillen niet per leerweg, het diploma dus ook niet.

Welke leerweg het beste past is afhankelijk van factoren als leerstijl, leeftijd en de beschikbaarheid van stageplaats of een leerwerkbaan.

Voor de beroepspraktijkvorming in het mbo geldt dat deze alleen mag plaatsvinden in een leerbedrijf dat is erkend door een kenniscentrum voor beroepsonderwijs en bedrijfsleven. De eisen verschillen per kenniscentrum.⁵

⁵ Nederland telt zeventien kenniscentra voor beroepsonderwijs en bedrijfsleven. Voorbeelden zijn Kenteq, Fundeon, Calibris en Kenniscentrum Handel.

Bibliografie

Adviesgroep vmbo . (sd). Ruimte in de regio .

<http://www.balkconsultancy.nl/vm2>. (sd).

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2011). nog meer ruimte voor samenwerking vo-
bve . Rijswijk: Vijfkeerblauw .

Overheid.nl. (sd).

SLO. (2008, oktober). Ruimte voor maatwerk . Enschede : SLO.

Stichting Platforms VMBO. (2009, juni). Wat moet en wat mag in de bovenbouw VMBO . Enschede :
Stichting Platforms VMBO.

Stichting Platforms VMBO. (2011, januari). Wat moet en wat mag in de onderbouw vmbo . Enschede
: Stichting Platforms VMBO .

vo-raad. (sd). www.vo-raad.nl.

www.taalenrekenen.nl. (sd).

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2011). Actieplan mbo 2011- 2015

www.mboraad.nl

www.calibris.nl

www.kwalificatiesmbo.nl

www.examineringmbo.nl

www.s-bb.nl

www.rijksoverheid.nl

www.slo.nl

Overzicht afkortingen

BB	Basisberoepsgerichte leerweg
BBL	Beroepsbegeleidende leerweg
BOL	Beroepsopleidende leerweg
BPV	Beroepspraktijkvorming
BVE	Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie
CREBO	Centraal Register Beroepsopleidingen
GL	Gemengde leerweg
KB	Kaderberoepsgerichte leerweg
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
M&D	Mens & Dienstverleners
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OER	Onderwijs Examen Reglement
PTA	Programma van Toetsing en Afsluiting
SBB	Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
TL	Theoretische leerweg
T&V	Techniek & Vakmanschap
VMBO	Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VO	Voortgezet onderwijs
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
WVO	Wet op het Voortgezet Onderwijs